

Regiegroep Arbeidsmarkt CIA 27 mei 2020

Aanwezig:

Vanuit externe partners:

Marcel Deryckere, VNO-NCW West-Brabant
Peter Volkers, MidZuid

Vanuit gemeenteraad

Peter Bogerd, GBV
Ad Hessels, PvdA
Ruben Jacobs, CDA

Vanuit gemeente

Marcel Willemsen, wethouder / voorzitter bestuur regionaal werkbedrijf
Sjaak Don, voorzitter
Ad Burger, projectleider CIA
Teus Kortlever, verslaglegger

Na een kort voorstelrondje geeft Sjaak Don in het kort aan wat het doel is van de bijeenkomst.

Aan het begin van deze raadsperiode heeft de gemeenteraad de toekomstvisie 2030 vastgesteld. In beginsel staat nog steeds vast waar Oosterhout naar toe wil in 2030. Het is alleen de vraag via welke weg we daarnaar toe kunnen bewegen.

Voor wat betreft de ontwikkelingen waren we goed op weg. De werkgelegenheid in Oosterhout nam toe en de werkloosheid was laag. Ook steeds meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en mensen met een arbeidsmarkt konden een plaats vinden bij een werkgever. Toen kregen we echter te maken met de coronacrisis. De economische vooruitzichten zijn niet gunstig. Door het noodpakket ter ondersteuning van economie en werk dat het kabinet medio maart heeft gelanceerd zijn de eerste klappen wel opgevangen, maar we zien inmiddels een toename van de werkloosheid. Met de huidige vooruitzichten zal er ook een grote groep ondernemers in de problemen komen.

Vanavond zullen we geen antwoord vinden, maar het doel van de bijeenkomst is om op te halen welke ontwikkelingen we zien, wat de verwachtingen voor de korte termijn zijn en welke maatregelen we eventueel kunnen nemen. In een later stadium zullen we ook nog verder kijken naar de langere termijn.

Ruben Jacobs geeft aan dat er vrees bestaat dat een groep ondernemers nu nog wel overeind blijft, maar in de nabij toekomst alsnog in de problemen komt. Vooral in de horeca zijn er veel ondernemingen die in het voorjaar en de zomerperiode hun piek hebben. Gedurende deze periode kunnen ze een buffer opbouwen waardoor ze in staat zijn om de rustigere winterperiode te overbruggen. Door de huidige situatie zijn deze ondernemingen echter niet in staat om deze buffer op te bouwen. Hierdoor is het risico groot dat ze op een later moment alsnog in de problemen komen. Verder is bij deze bedrijven te zien dat ze het vaste personeel, mede door de noodmaatregelen, nog wel in dienst kunnen houden, maar op dit moment worden er geen seizoenkrachten aangenomen. Verder constateert hij ook dat veel ondernemers adaptief omgaan met de huidige situatie. Ze proberen toch zoveel mogelijk kansen te benutten. Denk hierbij aan veel restaurants die na de gedwongen sluiting begonnen zijn met afhaal- en bezorgservice. Ook nu er weer in beperkte mate ruimte voor de horeca komt, probeert men de kansen die er zijn te benutten.

Marcel Deryckere geeft aan dat er grote onzekerheid is bij ondernemers. Niemand weet wanneer de lichten weer op groen zullen staan. Als de lichten weer op groen staan zal dit echter niet direct betekenen dat de omzet weer op niveau komt. Dit blijft mede afhankelijk van de reactie van de consument en die zal door de onzekerheid ook voorzichtig zijn. Een maand geleden is er een enquête gehouden onder ondernemers. Hierbij gaf de helft aan dat ontslagen niet worden uitgesloten. Als naar de horeca gekeken wordt dan is de vrees dat daar de nodige klappen zullen vallen. Vanaf 1 juni mag wel weer een voorzichtige start gemaakt, maar door de beperkingen hieraan

zal het toch moeilijk blijven. Voor sommige restaurants is het bijvoorbeeld de vraag of bij het maximum van 30 gasten de kosten wel opwegen tegen de baten. Als breder naar de economie gekeken wordt dan heeft niet alleen de lock-down in Nederland invloed, maar ook de internationale situatie. Nederland heeft een open economie en doordat veel landen grenzen gesloten hebben worden sommige sectoren extra geraakt. Nederland is bijvoorbeeld internationaal een positie binnen de logistiek en daar is dus een deel stilgevallen. Dit kost Nederlandse logistieke bedrijven dus ook omzet. Belangrijk vraagpunt is wat consumenten gaan doen. Als die de hand nog op de knip houden dan heeft dat effect op de economische ontwikkeling.

Door de grote onzekerheid die er op dit moment is, zullen veel ondernemers niet direct geneigd zijn om nieuwe personeel aan te nemen.

Peter Volkers geeft aan dat er verschillen zijn per sector. In veel sectoren gaat het op dit moment slecht maar er zijn gelukkig ook enkele sectoren waar het nog goed gaat. Over de hele linie zien we echter wel dat het aantal vacatures terugloopt. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij een werkgever te plaatsen. Veel werkgevers hebben de aanneming van personeel vanwege de onzekerheid 'on hold' gezet. Dit is misschien wel het moment om te kijken naar de arbeidsmarkt en dan vooral te bezien welke zaken er in de toekomst anders zouden moeten. Eind vorig jaar zijn hierover enkele rapporten verschenen waaronder dat van de commissie Borstlap. Dit kan mogelijk handvatten geven voor de toekomstige ontwikkelingen.

Marcel Willemsen geeft aan dat we in 2010 als gevolg van de kredietcrisis te maken hadden met een hoge werkloosheid. We moesten toen hard werken om werkzoekenden aan een baan te helpen. We moesten als het ware bij werkgevers bedelen om een uitkeringsgerechtigde een kans te geven. In 2019 was de situatie echter volledig omgedraaid. Toen was er sprake van een grote krapte op de arbeidsmarkt en kwamen werkgevers bij ons bedelen om personeel. Deze situatie die in 10 jaar tijd ontstaan was is door de coronacrisis echter binnen 3 maanden weer gekanteld. Door de noodmaatregelen (NOW, Tozo) van het kabinet is de toename van de WW en de bijstand in Nederland, als het vergelijken wordt met andere landen, nog beperkt.

Ook in de huidige situatie is het van belang om de zwakkeren op de arbeidsmarkt te beschermen. We moeten ons dus niet alleen richten op de bovenkant van de werknemers die werkloos worden.

In grote lijnen zijn er twee belangrijke punten waar we de komende periode aandacht voor zullen moeten hebben.

1. Hervormen van de arbeidsmarkt, zoals aangegeven in de rapporten van de commissie Borstlap en de WRR. Dit zal vooral landelijk opgepakt moeten worden
2. Scholing van werknemers. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor de regio en kunnen we ook lokaal stappen zetten. We moeten met elkaar zorgen dat werknemers voldoende bagage krijgen om te werken in de beroepen van de toekomst. We zullen dus goed moeten bepalen wat de nieuwe economie nodig heeft. Welke competenties zijn er nog voor dit werk.

Peter Volkers stelt dat het belangrijk is dat de samenwerking tussen de 3 O's versterkt wordt. Van belang is om zowel vraaggericht te werken als naar de aanbodkant te kijken. Als we werknemers geschikt willen maken voor de banen van de toekomst dat is ook het bieden van leerwerkplekken van groot belang. Bij deze ontwikkelingen hebben we een gezamenlijke taak, zeker voor wat betreft de groep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Marcel Deryckere bevestigt dat omscholing de komende tijd van belang is. We zien verschuivingen op de arbeidsmarkt en we moeten zorgen dat werknemers hierin voldoende meebewegen zodat ze ook in de toekomst werk kunnen behouden. Op dit moment is er onzekerheid bij bedrijven, hierdoor is men terughoudend met het aannemen van personeel. Deze terughoudendheid is er ook voor wat betreft het bieden van stageplaatsen en leerwerkplekken. Hij ziet het als een van de taken van VNO/NCW om richting de achterban het belang van het bieden van stage- en leerwerkplekken duidelijk te maken. Tijdens de

vorige crisis hebben veel werkgevers dit te weinig gedaan, waardoor ze na de crisis te weinig gekwalificeerd personeel beschikbaar hadden. Deze 'fout' moet deze keer niet gemaakt worden. Verder is het van belang om vooruit te kijken en in te schatten wat er over 5 jaar nodig is aan personeel. Welke kwaliteiten en competenties moeten werknemers dan hebben. Hierop zullen we voor moeten sorteren.

Marcel Willemsen zegt dat de huidige crisis gevolgen zal hebben voor de gemeentelijke begroting 2021. De kosten van uitkeringsverstrekking zullen stijgen en er zal ook een groter beroep gedaan worden op ondersteuning. Hij stelt dat het wel noodzakelijk zal zijn om te blijven investeren in mensen en dan vooral in opleiding. Hierbij moet goed gekeken worden naar de sectoren waar in de toekomst meer mensen nodig zijn. Hierbij kan gedacht worden aan sectoren die een rol spelen bij de energietransitie.

Peter Bogerd beaamt dit laatste. Hij noemt als voorbeeld de bouwsector waar op dit moment al een tekort is aan personeel. Hij stelt overigens dat dit om kan slaan als de overheid vanwege bezuinigingen straks te weinig investeert in de bouw.

Marcel Deryckere vraagt ook aandacht voor de gemeentelijke procedures. De vergunningverlening moet op peil blijven zodat er doorgegaan kan worden met bouwen. Op dit moment is de orderportefeuille van de bouwsector nog goed gevuld, maar hij krijgt al signalen dat dit voorlopig nog maar voor een half jaar is. Ook hij benadrukt het belang van het blijven investeren. Meer dan de helft van gemeenten heeft aangegeven dat er mogelijk bezuinigd wordt op infrastructuur. Als dit gebeurt zal dit een negatief effect hebben op de economische ontwikkeling, omdat er dan stagnatie optreedt in de bouw.

Marcel Willemsen stelt vast dat er grote verschillen zijn tussen sectoren. Sommige sectoren, zoals horeca, zijn bijna volledig stilgevallen terwijl er ook sectoren zijn waar er sprake is van omzetsijging. Daarnaast is het binnen de ene sector makkelijker om het werk coronaproof te maken dan in andere sectoren. Als gevolg hiervan zijn er ook verschillen in economische ontwikkeling tussen regio's te zien.

Marcel Deryckere maakt nog wel de kanttekening dat veel bedrijven wel in staat zijn de productie coronaproof te maken. In veel sectoren liggen de protocollen klaar om coronaproof te werken, maar het is nog afwachten of en met welke snelheid de vraag zich herstelt.

De vraag komt nog aan de orde of de huidige crisis zal leiden tot verschuivingen in de productieketen. De crisis heeft laten zien dat er op mondiaal niveau grote afhankelijkheid van elkaar is. Het sluiten van de grenzen leidt tot stagnatie in het productieproces omdat toelevering vanuit het buitenland stagneert. Kan dit er in de toekomst toe leiden dat weer meer productie naar Nederland gehaald wordt

Marcel Deryckere geeft aan dat het nog de vraag is of dit zal plaatsvinden. Uiteindelijk is van belang wat de productie- en transportkosten zijn. Het lijkt misschien interessant om productie vanuit China terug te halen, maar als de kosten dan hoger zijn benadeelt dit de concurrentiepositie met het gevolg dat omzet verloren kan gaan.

Peter Volkers geeft het belang aan van het blijven investeren in mensen met de afstand tot de arbeidsmarkt. Als de economie straks weer aantrekt zullen deze mensen namelijk ook nodig zijn op de arbeidsmarkt. Hij noemt als voorbeeld Perspectief op Werk. Hierbij trekken werkgevers en gemeenten in de arbeidsmarktregio samen op om mensen op te leiden en te trainen om ze op dit manier klaar te stomen voor werk. Ondanks de huidige crisis zullen we daar mee doorgaan. Al zullen er enkele accentverschuivingen plaatsvinden. Focus leggen op de horeca lijkt nu niet zinvol, maar de branchestraat logistiek kan gewoon van start gaan.

Marcel Willemsen stelt dat we moeten investeren in de jeugd. De jeugdwerkloosheid loopt op dit moment flink op en we moeten voorkomen dat er een 'lost generation' ontstaat.

Peter Bogerd geeft aan dat het van belang is de jeugd te wijzen op de sectoren waarin kansen zijn. Niet iedere jongere hoeft een HBO-opleiding te volgen. Hij noemt als voorbeeld de bouw waar kansen liggen. Omdat jongeren daar in het verleden te weinig op gewezen zijn, hebben we de afgelopen jaren veel arbeidsmigranten nodig gehad om het werk te doen. Ook zijn er in een aantal sectoren goede kansen voor zij-instromers. Het onderwijs heeft hierbij ook een belangrijke rol. Die zal bij het aanbieden van opleiding ook nadrukkelijker aan moeten sluiten bij de sectoren waar de vraag naar personeel is.

Voor een aantal sectoren staat de huidige crisis niet op zich. Sectoren als detailhandel en horeca hadden het de afgelopen jaren al moeilijk. Het lijkt dan ook logisch dat in die sectoren werkgelegenheid verloren zal gaan.

De nieuwe economie biedt in andere sectoren echter ook weer mogelijkheden. Het is van belang om deze mogelijkheden met elkaar te zien en hierop te acteren. De crisis kan aanleiding zijn om daar versneld ontwikkelingen in gang te zetten.

De rode draad voor de toekomst is dat geen partij de problemen alleen kan oplossen, maar dat we het gezamenlijk moeten doen. Samenwerking is dan ook het sleutelwoord om uit de crisis te komen. Verder geldt dat de crisis ook aanleiding moet zijn om te innoveren. Kijk welke kansen er nu zijn. In de praktijk is al wel te zien dat veel ondernemers daar mee bezig zijn en op een andere manier naar hun onderneming kijken. Er is veel creativiteit aanwezig bij ondernemers.

Sjaak Don zegt dat dit gesprek een eerste stap was van de gemeentelijke corona impact analyse (CIA). Dit gesprek was vooral gericht op de korte termijn en zal gebruikt worden als input voor de eerste CIA die op 7 en 8 juli aan de orde zal komen in de gemeenteraad. Daarna zullen we de tweede fase in gaan, waarbij gekeken wordt naar de langere termijn. In dit kader zal dit gesprek nog een vervolg gaan krijgen. Hij bedankt iedereen voor de tijd die nu is geïnvesteerd en de geleverde inbreng.